

**O‘ZBEK MUSIQA MEROSINI SAQLASH VA TARG‘IB QILISH
MASALALARI: AN‘ANALAR, YUTUQLAR VA YANGI YO‘LLAR****Zokirova E‘zoza Faxriddin qizi***Navoiy davlat universiteti “Musiq ta’limi”
yo‘nalishi II bosqich talabasi***Umurzoqova Laylo Baxtiyor qizi***Ilmiy rahbar, “Musiq ta’lim” kafedrası o‘qituvchisi*

Annotasiya: *Mazkur maqola O‘zbekistonning musiqa merosini saqlash va targ‘ib qilish masalalariga bag‘ishlangan. Ushbu maqolada, O‘zbek xalq musiqasining yuksak janrlari – Shashmaqom, baxshichilik san‘ati va xalq musiqasining boshqa noyob namunalari haqida so‘z boradi. Shuningdek, maqolada O‘zbek musiqasini saqlash, rivojlantirish va dunyoga tanitishga qaratilgan xalqaro va milliy yutuqlar taqdim etiladi, jumladan, Shashmaqomning UNESCO ro‘yxatiga kiritilishi, "Sharq Taronalari" xalqaro musiqa festivali, baxshi san‘atining rivojlanishi va xalqaro sahnalarda o‘zbek musiqachilarining muvaffaqiyatlari yoritiladi. Maqola, shuningdek, an‘anaviy musiqani zamonaviy texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirish yo‘nalishidagi innovatsiyalarni ham qamrab oladi. O‘zbek musiqasining global sahnalarda tanilishi va uni raqamlashtirish orqali saqlash masalalariga alohida e‘tibor qaratiladi.*

Kerakli so‘zlar: *Zamonaviy musiqiy talqini, musiqa san‘ati, an‘anaviy musiqa, raqamlashtirish, musiqiy ijrochilar, sharq taronalari, milliy musiqani saqlash, xalq musiqasi, baxshichilik san‘ati.*

O‘zbekistonning musiqa merosi xalqning boy madaniyati va tarixidan dalolatdir. Milliy musiqamizning o‘zgacha o‘rni va ahamiyati nafaqat O‘zbekiston, balki butun dunyo madaniyatida muhim o‘rin tutadi. An‘anaviy musiqaning o‘ziga xosligi, o‘zgacha ijro texnikalari, asarlarning mazmuni va tematikasi o‘zbek xalqining ruhiy va madaniy holatini aks ettiradi. Biroq, bu boy merosni saqlash va uni kelajak avlodlarga yetkazish masalalari bugungi kunda dolzarbdir. Ushbu maqolada O‘zbek musiqa merosini saqlash, rivojlantirish va xalqaro miqyosda targ‘ib qilishga qaratilgan qiziqarli voqealar, faktlar va hozirgi yutuqlar yoritiladi.

Alisher Navoiy nafaqat buyuk adib, balki musiqaga qiziqqan va uni o‘z asarlarida tasvirlagan shaxs edi. Uning shogirdlari va o‘rgatgan san‘atchilari orqali musiqaning yuqori darajadagi shakllarini yaratishga hissa qo‘shgan. Navoiyning poetik asarlarida musiqiy mavzularning mavjudligi va musiqaning roli haqida hikoyalar mavjud. U shuningdek, musiqiy sahnadagi an‘analarga katta e‘tibor qaratgan.

O‘zbekistonda 1990-yillardan keyin musiqani saqlash va rivojlantirishga katta e‘tibor berildi. Bu davrda musiqaga doir madaniy yutuqlar, musiqiy ta‘lim, ansambllar va simfonik orkestrlarning rivojlanishi amalga oshirildi. Xalqaro miqyosda musiqachilar va ansambllar

tomonidan o‘zbek musiqasi keng tarqalgan va o‘ziga xos o‘rin egallagan. Ayniqsa, simfonik va xalq musiqalarining uyg‘unlashuvi, bu davrda ta’sirchan rol o‘ynagan.

O‘zbek klassik musiqasining yuksak namunasi bo‘lgan Shashmaqom asrlar davomida shakllanib kelgan va bugungi kunda O‘zbekistonning eng qadimiy musiqiy meroslaridan biri sifatida tanilgan. 2003-yilda Shashmaqom UNESCOning "Insoniyatning og‘zaki va an’anaviy madaniy merosi" ro‘yxatiga kiritildi. Bu yutuq nafaqat O‘zbekiston uchun, balki butun jahon musiqiy merosi uchun katta ahamiyatga ega. Shashmaqomning dunyo miqyosida tan olinishi, uning yuksak san’at sifatida saqlanishini ta’minlashga xizmat qilmoqda.

Baxshichilik san’ati ham o‘zbek xalqining eng qadimiy va boy meroslaridan biridir. Baxshilar tomonidan ijro etiladigan dostonlar xalqning tarixini, urf-odatlarini va qadriyatlarini aks ettiradi. Baxshichilik san’ati orqali xalqning hayoti, urushlar, muhabbat va jasorat haqida ko‘plab hikoyalar, afsonalar saqlanib kelgan. Xorazm viloyatida, ayniqsa, baxshichilik an’anasi o‘zining kuchli ildizlariga ega. 2001-yilda Xorazmda tashkil etilgan Xalqaro Baxshi Festivali milliy musiqamizni dunyoga tanitishda muhim bir qadam bo‘ldi. Festivalning tashkil etilishi, baxshichilik san’atini saqlash va rivojlantirish borasida yangi bir davrni boshlab berdi.

Olim Komilov nomi nafaqat O‘zbekistonda, balki xalqaro musiqiy jamoatchilikda keng tanilgan. U doyra ijrochiligi sohasida o‘zining yuksak mahorati bilan xalqaro sahnalarda muvaffaqiyat qozongan san’atchilardan biridir. 2004-yilda Parijda o‘tkazilgan Xalqaro Musiqa Festivalida Olim Komilov birinchi o‘rinni egallagan va O‘zbekistonni dunyo sahnalarida tanitgan. Bu yutuq milliy musiqamizni xalqaro miqyosda targ‘ib qilishning asosiy yo‘llaridan biri bo‘ldi. Olim Komilovning san’ati bugungi kunda ko‘plab yosh ijrochilar uchun ilhom manbai bo‘lib qolmoqda. Zamonaviy texnologiyalar va raqamli platformalar musiqani saqlash va tarqatishning yangi imkoniyatlarini taqdim etdi. O‘zbek musiqasi, ayniqsa Shashmaqom va boshqa an’anaviy musiqa janrlarini raqamlashtirish orqali uni saqlash va keng ommaga yetkazish imkoniyati yaratildi. 2010-yillarda O‘zbekistonda milliy musiqaning raqamli kutubxonasi yaratildi, unda ko‘plab xalq qo‘shiqlari, Shashmaqom va boshqa musiqiy asarlar mavjud. Bu raqamli arxivlarni global platformalarda, jumladan YouTube, Spotify kabi musiqiy xizmatlarda tarqatish mumkin, bu esa O‘zbek musiqasining jahon bo‘ylab keng tarqalishiga yordam beradi.

"Sharq Taronalari" xalqaro musiqa festivali, O‘zbekistonda har yili o‘tkaziladigan eng yirik madaniy tadbirlaridan biridir. Festivalning tashkil etilishi 2000-yillarning boshlarida, O‘zbekistonning musiqiy san’atini jahon sahnalarida targ‘ib qilish maqsadida amalga oshirilgan. Ushbu festivalda O‘zbekistondan tashqari, boshqa Sharq mamlakatlaridan ham mashhur musiqachilar qatnashadi. Festival nafaqat musiqiy asarlarni, balki O‘zbekistonning madaniy va san’at tarixini ham jahon jamoatchiligiga tanitishga xizmat qiladi. Festival orqali o‘tkazilgan konsertlar va taqdimotlar O‘zbek musiqasini yangi auditoriyalarga tanitishda katta ahamiyatga ega bo‘lgan.

Xorazm viloyatida an’anaviy baxshichilik san’atini rivojlantirishga qaratilgan Xalqaro Baxshi Festivali 2001-yilda tashkil etildi. Bu festivalda nafaqat O‘zbekistonning, balki

Markaziy Osiyoning boshqa davlatlaridan kelgan baxshilar qatnashadi. Festival, o‘zbek musiqasining qadimiy janrlarini saqlash va uni yosh avlodga tanitishga katta hissa qo‘shdi. Baxshilar tomonidan ijro etiladigan dostonlar, xalqimizning tarixini va madaniyatini ifodalaydi.

Zamonaviy ijrochilar, an’anaviy musiqani yangi texnologiyalar bilan birlashtirishni o‘rganmoqda. Bu yo‘nalishning yaxshi misoli sifatida, Bunyodbek Tursunovning ishlari keltirilishi mumkin. Uning Shashmaqom va boshqa an’anaviy musiqalarni elektron musiqa bilan birlashtirish orqali yaratgan yangi ijro shakllari, yosh avlodning o‘zbek musiqasiga bo‘lgan qiziqishini oshiradi. Bu kabi eksperimentlar milliy musiqaning zamonaviy interpretatsiyasini yaratishda muhim o‘rin tutadi.

O‘zbek musiqa merosini saqlash va targ‘ib qilish masalalari bugungi kunda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shashmaqom, baxshichilik san’ati va boshqa an’anaviy musiqiy janrlarni saqlash, rivojlantirish va yosh avlodga etkazish borasida amalga oshirilayotgan ishlar natijasida, O‘zbekistonning musiqiy madaniyati nafaqat mamlakatimizda, balki xalqaro miqyosda ham keng tanilmoqda. O‘zbek musiqasi yangi texnologiyalar yordamida keng ommaga yetkazilmoqda, an’anaviy va zamonaviy musiqaning uyg‘unlashuvi esa bu merosni saqlashda yangi imkoniyatlarni yaratmoqda.

O‘zgacha ijro texnikalari, yuksak san’at va tarixiy meroslar bilan boyitilgan O‘zbek musiqa merosini saqlash va targ‘ib qilish jarayoni, nafaqat madaniyatimizni asrab-avaylash, balki uni dunyo bo‘ylab tanitishga xizmat qilmoqda. Shunday qilib, milliy musiqamizning kelajagi yorqin va muvaffaqiyatli bo‘lishi uchun barcha sharoitlar mavjud.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Xorazm baxshichiligi va musiqasi" - I. Dadajanov
2. "Shashmaqom va O‘zbekistonning musiqiy merosi" - R. Parfiyev
3. "Maqom musiqasi va uning ijrosi" - Y. Shamsiyev
4. "Shashmaqom va O‘zbekistonning musiqiy merosi" - R. Parfiyev
5. "O‘zbek musiqasi tarixi" - A. Jalilov